

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи
Верховної Ради України

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-49-56 E-mail: k_reglam@rada.gov.ua

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань розробки основних засад державної політики щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації», внесений народним депутатом України Юрчишиним Я.Р. (реєстр. № 9617 від 16.08.2023)

Згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 17 серпня 2023 року (електронна картка документа (1289188) Комітет на засіданні 21 серпня (протокол № 164) розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань розробки основних засад державної політики щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації», внесений народним депутатом України Юрчишиним Я.Р. (реєстр. № 9617 від 16.08.2023), на відповідність оформлення та реєстрації вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам.

Комітет зазначив, що відповідно до положень частини другої статті 89 Конституції України, частини першої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини першої статті 85 Регламенту Верховної Ради України тимчасова спеціальна комісія створюється для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проектів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проектів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України.

Порядок утворення, вимоги до персонального складу тимчасової спеціальної комісії визначені положеннями статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та статті 85 Регламенту Верховної Ради України.

Так, кількісний склад тимчасової спеціальної комісії формується з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій

(депутатських груп). Пропозиції щодо кількісного та персонального складу тимчасової спеціальної комісії подаються депутатськими фракціями (депутатськими групами) у п'ятиденний строк з дня направлення до них звернення ініціатора (ініціаторів) утворення тимчасової спеціальної комісії. У складі тимчасової спеціальної комісії може бути представлено не менш як по одному народному депутату України від кожної депутатської фракції (депутатської групи). Якщо депутатська фракція (депутатська група) не запропонувала у встановлений строк представників для роботи в тимчасовій спеціальній комісії, то комісія створюється без участі представників цієї депутатської фракції (депутатської групи).

Крім цього, Верховна Рада України приймає постанову про утворення тимчасової спеціальної комісії, в якій визначає, зокрема, назву тимчасової спеціальної комісії; мету, завдання і коло питань, для підготовки і попереднього розгляду яких утворюється тимчасова спеціальна комісія; кількісний і персональний склад комісії, голову та заступника голови комісії. На посаду голови тимчасової спеціальної комісії не може бути обраний голова комітету. Голова тимчасової спеціальної комісії, заступник голови та секретар комісії не можуть бути членами однієї депутатської фракції (депутатської групи). Секретар тимчасової спеціальної комісії обирається на першому засіданні тимчасової спеціальної комісії з числа її членів.

Комітет зазначив, що згідно з положеннями частини першої статті 138 Регламенту Верховної Ради України, постанови та інші акти (резолуції, декларації, звернення, заяви) Верховної Ради України, визначені статтею 46 Регламенту Верховної Ради України, Верховна Рада України приймає більшістю голосів народних депутатів України від її конституційного складу, крім випадків, визначених Конституцією України.

Відповідно до частини першої статті 14 Закону України «Про статус народного депутата України», народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією може бути обраний членом лише однієї тимчасової спеціальної комісії, а згідно з положеннями частини п'ятої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією (депутатською групою) може бути одночасно членом одного комітету і спеціальної комісії.

1. Щодо змісту проекту Постанови (реєстр. № 9617) Комітет зазначив таке.

1.1. Згідно з назвою та пунктом 1 проекту Постанови пропонується утворити Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань розробки основних засад державної політики щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації (далі – Тимчасова спеціальна комісія).

У свою чергу, основними завданнями Тимчасової спеціальної комісії, відповідно до пункту 2 проекту Постанови, пропонується визначити:

«1) попередній розгляд питань, а також підготовку висновків та/або пропозицій стосовно основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації;

2) підготовку, попередній розгляд та доопрацювання законопроектів, проектів інших актів Верховної Ради України стосовно основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації;

3) внесення на розгляд Верховної Ради України або Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин, Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва, Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики пропозицій щодо планування розвитку законодавства з питань взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації;

4) налагодження зв'язків з парламентами, урядами та їх структурними підрозділами, науковими організаціями іноземних держав, іноземними вченими, для обміну досвідом з питань діяльності Тимчасової спеціальної комісії за погодженням з Головою Верховної Ради України;

5) підготовка звернень та/або заяв до Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, урядів і парламентів держав світу з питань діяльності Тимчасової спеціальної комісії».

1.2. Назва, пункт 1, підпункти 1, 2 та 3 та пункту 2 проекту Постанови не відповідають принципу юридичної визначеності, оскільки не можна дійти однозначного висновку щодо змісту поняття «національний рух», а відтак і щодо визначення «національних рухів», які пропонується віднести до «національних рухів малих та корінних народів Російської Федерації», взаємодію з якими пропонується здійснювати Тимчасовій спеціальній комісії;

Основні завдання Тимчасової спеціальної комісії, визначені в підпунктах 1 та 3 пункту 2 проекту Постанови, виходять за межі предмета діяльності Тимчасової спеціальної комісії, визначеного в назві та пункті 1 проект Постанови («основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації»);

Зі змісту підпункту 2 пункту 2 проекту Постанови не можна дійти однозначної висновку щодо суб'єктів здійснення «взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації», на яких має поширюватися попередній розгляд питань та підготовку висновків щодо яких пропонуються здійснювати Тимчасовій спеціальній комісії.

Комітет звернув увагу на положення частини першої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини першої статті 85 Регламенту Верховної Ради України, якими передбачено, що тимчасова спеціальна комісія створюється для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проектів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проектів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України.

Комітет зазначив, що відповідно до частини другої статті 24 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» спеціальна комісія здійснює свою діяльність відповідно до вимог Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та Закону України "Про комітети Верховної Ради України". У свою чергу, відповідно до підпункту 2 частини першої статті 12 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» законопроектна функція комітетів (а відтак і тимчасової спеціальної комісії, оскільки вона має права головного комітету), полягає в попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо законопроектів, внесених суб'єктами законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради України, а не «засад», як це передбачено в підпункті 1 пункту 2 проекту Постанови. Крім того, згідно з пунктом 2 частини першої статті 49 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», за результатами розгляду питань на засіданнях комітетів приймаються висновки - у випадках, передбачених законом чи Регламентом Верховної Ради України.

Комітет зауважив також, що у пункті 5 Пояснювальної записки до проекту Постанови передбачено, що: «Прийняття проекту не вплине на доходну та/або видаткову частину Державного бюджету України», натомість у пункті 6 проекту Постанови передбачено, що : «Матеріально-технічне, кадрове, інформаційне та організаційне забезпечення роботи Тимчасової спеціальної комісії покласти на Апарат Верховної Ради України».

2. По суті внесеного проекту Постанови Комітет зазначив таке.

У пункті 1 проекту Постанови, зокрема, передбачено : «утворити Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань розробки основних засад державної політики щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації. З огляду на це Комітет зауважив, що державна політика – це цілеспрямована діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущих цілей розвитку суспільства або його окремих сфер. Державна політика в Україні має спрямованість на сферу освіти, національної безпеки, регіонального розвитку, гуманітарної політики, тощо. Державна політика покликана виявляти проблеми суспільства та вирішувати їх шляхом реформ, або зміни відповідних засад. Зокрема, Верховна Рада України 13 грудня 2022 року прийняла Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» № 2834-ІХ, який визначає мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Водночас, назва Тимчасової спеціальної комісії, яку пропонує утворити народний депутат України Юрчишин Я.Р., та її завдання викликають деякі зауваження. Так, невизначеним є суб'єкт взаємодії з «національними рухами

малих та корінних народів Російської Федерації». Хто саме буде взаємодіяти: чи Тимчасова спеціальна комісія, чи Верховна Рада України, чи Кабінет Міністрів України, чи держава Україна.

Крім того, доцільно було вказати про які саме національні рухи йдеться, оскільки в Російській Федерації проживає більше ста народів, в тому числі і ті, які вважають корінним малочисельними. Наприклад, корінні малочисельні народи Півночі, Сибіру та Далекого Сходу Російської Федерації, до складу яких входять евенки, тунгузи, енці, чукчі, коряки, буряти тощо, чисельність народів яких складає менше 50 тисяч.

За інформацією видання TEXTY.org.ua представники шести національних рухів заявили про створення Ліги вільних націй – політичної платформи для деколонізації народів Російської Федерації та набуття її суб'єктами реального суверенітету. Ініціатива об'єднала башкирських, бурятських, інгушських, калмицьких, ерзянських та адигейських активістів.

Проте, вбачаються дискусійними предмет роботи та основні завдання Тимчасової спеціальної комісії щодо розробки законодавства щодо взаємодії з такими національними рухами, або налагодження зв'язків з парламентами, урядами та їх структурними підрозділами для «обміну досвідом з питань діяльності Тимчасової спеціальної комісії», зокрема, «щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації», яка наразі здійснює збройну агресію проти держави України (пункт 1 підпункт 4 пункту 2 проекту Постанови.

До того, ж виникає застереження і потребує уточнення формулювання запропонованого у підпункті 5 пункту 2 проекту Постанови щодо суб'єкта та предмета звернень та/або заяв до Парламентської Асамблеї Ради Європи «з питань діяльності Тимчасової спеціальної комісії» тощо.

Крім того, Комітет привернув увагу до того, що Верховна Рада України здійснює міжнародне співробітництво з парламентами іноземних держав через офіційні парламентські делегації України, участь у міжпарламентських асамблеях та комісіях і, відповідно до частини першої статті 204 Регламенту Верховної Ради України Верховна Рада України щорічно ухвалює план співробітництва з парламентами іноземних держав. Проект плану готує комітет, до предмета відання якого належать питання засад зовнішньої політики, з урахуванням пропозицій Голови Верховної Ради України, комітетів та депутатських фракцій (депутатських груп). Відтак, завдання, викладені у підпункті 4 проекту Постанови «щодо налагодження зв'язків з парламентами» є предметом відання та функцією комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва.

3. Щодо оформлення проекту Постанови (реєстр. № 9617) Комітет зазначив, що розпорядженням Голови Верховної Ради України «Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах» від 8 лютого 2021 року № 19 було затверджено, зокрема, Положення «Про порядок роботи з документами у Верховній Раді України» (далі – Положення), в додатках до якого наведенні шаблонні форми актів Верховної

Ради України, зокрема, форма акта про утворення тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України (пункт 1.8. додатку 1 до Положення).

Комітет зауважив, що потребують редакційного уточнення назви депутатських фракцій, а саме: Політичної Партії «ГОЛОС», політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» та ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ».

4. Щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової спеціальної комісії Комітет зазначив таке.

4.1. До проекту Постанови додані копії звернень ініціатора утворення Тимчасової спеціальної комісії до всіх депутатських фракцій, депутатських груп у Верховній Раді України.

У свою чергу, згідно з пропозиціями депутатських фракцій, депутатських груп та позафракційного народного депутата України, які надійшли до ініціатора та додані до проекту Постанови, пропонується обрати до персонального складу Тимчасової спеціальної комісії таких народних депутатів України:

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»:

Дунду Олега Андрійовича,

Кравчук Євгенію Михайлівну,

Мезенцеву Марію Сергіївну – заступником голови Тимчасової спеціальної комісії,

Наталуху Дмитра Андрійовича,

Потураєва Микиту Руслановича,

Яременка Богдана Васильовича;

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» – В'ятровича Володимира Михайловича;

від депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – Євтушка Сергія Миколайовича;

від депутатської фракції Політичної Партії «ГОЛОС» – Юрчишина Ярослава Романовича – головою Тимчасової спеціальної комісії;

від депутатської групи «Платформа за життя та мир» – Загороднього Юрія Івановича;

від депутатської групи «Партія «За майбутнє» – Гузя Ігора Володимировича.

Комітет зазначив, що від депутатських груп «Відновлення України» та «ДОВІРА» пропозицій щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової спеціальної комісії не надійшло і у проекті Постанови представники цих депутатських груп відсутні.

4.2 Комітет зауважив, що відповідно до положень частини другої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частин другої та третьої статті 85 Регламенту Верховної Ради України кількісний склад тимчасової спеціальної комісії формується з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп). У складі тимчасової спеціальної

комісії може бути представлено не менш як по одному народному депутату України від кожної депутатської фракції (депутатської групи).

Враховуючи зазначене вище Комітет пропонує:

- у назві Тимчасової спеціальної комісії і у пункті 1 проекту Постанови слово «розробки» замінити словами «підготовки проекту», а після слів «державної політики» доповнити словом «України»;

- викласти підпункти 1, 2 та 5 пункту 2 проекту Постанови у такій редакції:

1) попередній розгляд питань для підготовки концепції проекту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації;

2) розроблення, попередній розгляд та доопрацювання проекту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації;

5) підготовка звернень та/або заяв Верховної Ради України до Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі, урядів і парламентів держав світу з питань діяльності Тимчасової спеціальної комісії.

У підпункті 4 пункту 2 проекту Постанови слова «та їх структурними підрозділами» замінити словами «структурними підрозділами їхніх апаратів», слова «науковими організаціями» замінити словами «науковими установами», після слова «вченими» виключити знак «,».

Крім цього пропонуємо викласти назви депутатських фракцій в такій редакції, а саме: Політичної Партії «ГОЛОС», політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» та ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ».

Враховуючи вищевикладене, Комітет ухвалив висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань розробки основних засад державної політики щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації», внесений народним депутатом України Юрчишиним Я.Р. (реєстр. № 9617 від 16.08.2023), та прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України розглянути зазначений проект Постанови та визначитися щодо нього шляхом голосування з урахуванням зауважень, викладених у висновку Комітету.

Співдоповідачем від Комітету на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначено голову Комітету.

Голова Комітету

С.В. КАЛЬЧЕНКО

